

NOVI ZAKON O TRANSPLANTACIJI

Čekajući donora

Tekst: Vesna Mitrović

Srbija je među poslednjima u Evropi po broju donora, a procenjuje se da trenutno oko 800 pacijenta čeka na transplantaciju

Novi Zakon o transplantaciji, koji bi uskoro trebalo da uđe u skupštinsku proceduru, treba da pomogne da u Srbiji bude više donora i transplantacija, a što je najvažnije, mnogo više spase-nih života. To je neophodan preduslov da se krene ka evropskim standardima u toj oblasti. U razvijenim zemljama broj donora kreće se između 20 i 35 na milion stanovnika. U Srbiji je broj donora daleko ispod potreba njenih stanovnika za lečenjem transplan-tacijom organa i kreće se između tri i pet na milion stanovnika. Podizanjem kvaliteta i bezbednosti celog transplantacionog programa, i povećanjem broja donora na 10, omogućilo bi se ispunjenje uslova za ulazak u Eurotransplant, što će biti snažan podsticaj za razvoj transplantacije u našoj zemlji. Izmene važećeg zakona, uvođenje pretpostavljene saglasnosti i novina poput istovremene transplantacije organa kod više živih srodnih/nesrodnih parova, treba da poveća broj donora, a samim tim i broj transplantiranih organa. Donor organa može biti živa srodna ili nesrodna osoba, koja u slučaju potrebe za darivanjem parnog organa (najčešće bubrega) može da pomogne u lečenju osobi iz kruga porodice ili bliže familije. Kod žive nesrodne transplantacije bu-brega donori mogu biti i supružnici. Potencijalni donor potpisivanjem donor-

ske kartice ili obaveštavanjem najbližih članova porodice da posle moždane smrti želi da se njegovi organi upotrebe za lečenje drugih postaje aktuelni donator organa.

Ključna izmena u novom Zakonu o transplantaciji jeste pretpostavljena saglasnost za donorstvo, a to znači da je donator saglasan da se posle moždane smrti njegovi organi koriste za transplantaciju. U slučaju da pojedinac ne želi da donira organe posle smrti, tu svoju odluku mora da prijavi opštini ili sudu. Postojeće baza podataka u MUP-u u kojoj će uz svačije ime stajati podatak da li je odbio da bude donator.

SVI SMO DAVAOCI I PRIMAOCI ORGANA

Kako objašnjava pukovnik prof. dr Đoko Maksić, načelnik Grupe internih klinika VMA i koordinator za transplantaciju, kod svakog potencijalnog davaoca organa rade se složena medicinska ispitivanja radi procene podobnosti za davalaštvo kako bi se isključili svi oni davaoci koji bi mogli da na primaoca prenesu maligne ili infektivne bolesti.

– Reč je o složenom, timskom radu, uz poštovanje svih principa bezbednosti i kvaliteta, kako bi buduća transplantacija organa omogućila kvalitetno i dugotrajno produženje novog života – objašnjava dr Maksić.

– Pred građane naše zemlje nameće se jedan novi izazov, koji se sastoji u formiranju državnog programa davalaštva organa, ćelija i tkiva. Svi ćemo biti potencijalni davaoci, ali i primaoci. Samo na taj način svi naši građani imaju šansu za novi život u sopstvenoj zemlji. Uslov za to je novi način razmišljanja koji se zasniva na istinskom čovekoljublju i želji da jedni drugima pomognemo, bez obzira na versku ili nacionalnu pripadnost, ili materijalni status u društvu – dodaje dr Maksić.

Fondacija Hemofarm, u saradnji s Ministarstvom zdravlja, pokrenula je kampanju o doniranju organa „Najvažniji poziv u životu“, radi podizanja svesti o značaju donorstva. Zaštitna lica kampanje jesu pacijenti koji godinama čekaju na transplantaciju. Jedan od njih je i Nebojša Pospišil, koji već punih devet godina čeka na transplantaciju srca, a na zvaničnoj listi za transplantaciju je četiri godine. On kaže da ga nada ne napušta sve ove godine.

– I dalje očekujem da će se to desiti. Moram da kažem da je sramota jer smo najgori u regionu sa svega tri donora.

Broj donora na milion stanovnika u Srbiji iznosi između tri i pet, a u susednoj Hrvatskoj čak 39

Nažalost, toliko mladih ljudi čeka novu šansu za život – ističe Pospišil. Inače, kampanja se sprovodi već dve godine, a kako je istakla Sanda Savić, direktorka korporativnih poslova i komunikacija Hemofarma, u kompaniji su zadovoljni do sada postignutim rezultatima.

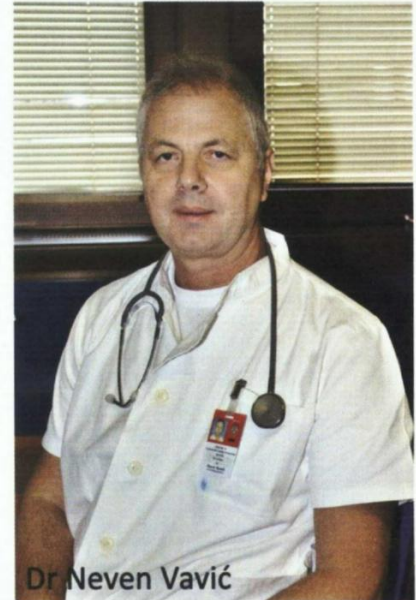
– Donorstvo je tema o kojoj je donedavno bilo više predrasuda, poluinformacija i neistina nego pravih informacija. Mediji imaju važnu ulogu u edukaciji, pa se trudimo da dopremo do što šire javnosti kako bi se što više ljudi upoznao s donatorstvom organa. Dobili smo i podršku premijera Aleksandra Vučića, tako da verujem da će zakon uskoro biti izmenjen – rekla je Savićeva.

U Hrvatskoj odrasli ne čekaju duže od godinu dana na transplantaciju, dok kod nas deca čekaju do devet godina, a mnogo njih je, nažalost, i ne dočeka. Jedan od srećnika kojima je transplantacija omogućila drugi život jeste Đorđe Ivanković, suosnivač Udruženja Pan transplant.

– Oko dve i po godine čekao sam na transplantaciju. Bolovao sam od policijskih bubrega i imao sam sreće da taj organ dobijem od svoje supruge. Život pre toga bio je težak, svaki drugi dan išao sam na dijalizu po četiri sata, a sada sam dobio novi, kvalitetan i potpuno normalan život – kaže Ivanković.

KAKO UNAPREDITI TRANSPLANTACIONU MEDICINU

Prema rečima dr Maksića, u Srbiji bi godišnje trebalo da se uradi najmanje 300 transplantacija bubrega, 150 transplantacija jetre, između 30 i 40 transplantacija srca, a bilo bi vreme i da se uz podršku transplantacionih centara iz inostranstva započne i transplantacija pankreasa i pluća. On dodaje da postoji veliki prostor za unapređenje transplantacione medicine, pre svega školovanjem mlađeg kadra poput hirurga, internista, imunologa, transfuziologa, anesteziologa, neurologa, instrumentarki, kao i formiranjem većeg broja donorskih bolnica, kontinuiranim opremanjem i obezbeđivanjem neophodnog

Dr Neven Vavić

U Srbiji je ove godine urađeno samo 14 transplantacija: jedna srca, dve jetre i 11 bubrega, a pre samo tri godine četiri presađivanja srca, 17 jetri i čak 74 bubrega, ukupno – 95.

Sanda Savić

Dr Đoko Maksić

Jedan donor može da produži život desetoro ljudi, a čak 20 puta veća je verovatnoća da budemo primaoci nego donori organa

Dr Nenada Miložićić

U Hrvatskoj odrasli ne čekaju duže od godinu dana na transplantaciju, dok kod nas deca čekaju do devet godina, a mnogo njih je, nažalost, i ne dočeka

BROJ URAĐENIH TRANSPLANTACIJA

2013.	2014.	2015.	2016.
41 donor	22 donora	18 donora	6 donora
74 bubrega	40 bubrega	32 bubrega	11 bubrega
17 jetri	4 jetre	7 jetri	2 jetre
4 srca	5 srca	5 srca	1 srce

sanitetskog materijala i imunosupresivnih lekova. Povećanju broja donora mogu da doprinesu i lekari opšte prakse.

– Izabrani lekar ima neprocenljiv značaj. Ako ima dovoljno vremena da se posveti pacijentu, treba da mu objasni šta znači program zaveštanja organa, kakva je važeća zakonska regulativa u našoj zemlji, kao i prednosti i mane transplantacije organa u pojedinim slučajevima – ističe dr Maksić.

U centru za transplantaciju solidnih organa VMA rutinski se rade transplantacije bubrega i jetre. Do sada je, prema rečima pukovnika dr Nevena Vavića, načelnika Centra za transplantaciju solidnih organa, urađeno oko 406 transplantacija bubrega i 32 transplantacije jetre.

– Poslednjih godina radi se od 18 do 29 transplantacija bubrega godišnje, od čega su između 30 i 50 odsto transplantacije od kadaveričnog donora. Jednogodišnje preživljavanje transplantiranog bubrega je oko 94 odsto, a desetogodišnje oko 72 odsto – ističe dr Vavić.

Jedan donor može da produži život desetoro ljudi, a čak 20 puta veća je verovatnoća da budemo primaoci nego donori organa. Prema rečima dr Nenada Miložićića, direktora Uprave za biomedicinu Ministarstva zdravlja, Zakon o presađivanju ljudskih organa radi lečenja dobio je pozitivno mišljenje Evropske komisije.

– Očekujemo da će sve procedure biti gotove u narednih šest meseci. Postoji strogo utvrđen postupak za usvajanje zakona. Prvi korak je javna rasprava, što znači da će zakon biti stavljen na uvid javnosti. Sugestije i predlozi koji zakon mogu učiniti boljim biće dobrodošli. Usvajanjem novih direktiva sistem se podiže na viši nivo u pogledu standarda, bezbednosti i kvaliteta, a samim tim pacijenti dobijaju najviši stepen kvaliteta kakav postoji u svim zemljama EU – zaključuje Miložićić. **PN**